

Sınıf Öğretmenlerinin Sanal Müzelere İlişkin Görüşleri: Bir Durum Çalışması

Derya Bekiroğlu¹

Nur Ütkür Güllühan²

Özet

Yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler eğitim dünyasını köklü, yenilikçi ve kolaylaştırıcı bir süreçle buluşturmuştur. Mevcut eğitim sisteminde yapılandırmacı yaklaşım temelinde öğrenciye yaparak yaşayarak deneyimleme olanağı sunan müzeler, sanal müze türleriyle eğitimde ivme kazanmıştır. Özellikle küresel pandemi sürecinde çevrim içi öğrenmenin eğitim sürecinin zorunlu bir parçası haline gelmesiyle birlikte çevrim içi derslerde sanal müzeler etkili bir öğrenme aracı olarak kullanılmıştır. Panoramik yapıları, görsel ve işitsel formlarıyla, ilkökul çocuklarının dikkatini çeken, tarihsel, kültürel, estetik, değer, empati beceri ve algılarını geniş bir pencereye açan, kalıcı ve anlamlı öğrenmeleri destekleyen sanal müzeler sınıf öğretmenlerin ilkökulda temel dersler kazanımlarıyla bütünleştirilip öğrencilere sunulabilecek etkili bir materyaldir. Bu düşünceden hareketle bu çalışmanın temel amacı sınıf öğretmenlerinin sanal müze uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul İli Beylikdüzü ve Büyükçekmece ilçelerinde bir devlet ve iki özel okulda görev yapan toplam on üç (n=13) sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin sanal müze uygulamalarına ilişkin tarihsel ve kültürel bilgi merkezi olduklarını, anlamlı ve kalıcı öğrenmeleri teşvik ettiğine dair olumlu görüşe sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin en çok Sosyal bilgiler dersinde sanal müze gezileri yaptıkları, en çok “Anıtkabir müzesi” uygulamasını kullandıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin sanal müze öncesi ve sonrası alternatif öğretim yöntemlerini kullandıkları ve çoğunlukla sanal müze gezisi sırasında teknik sorunlar yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Durum çalışması, Sanal müze, sınıf öğretmenleri, ilkökul.

Classroom Teachers' Views on Virtual Museums: A Case Study

Abstract

Rapid technological advances have brought the world of education together with a rooted, innovative, and facilitating process. Museums, which offer students the opportunity to experience by doing and living on the basis of the constructivist approach in the current education system, gained momentum in education with virtual museum types. Virtual museums have been used as

¹ Doktora öğrencisi, Derya Bekiroğlu, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sınıf Eğitimi ABD, bekiroglud@outlook.com ORCID: 0000-0002-5322-8290

² Doç. Dr. Nur Ütkür-Güllühan, İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, nur.utkur@iuc.edu.tr ORCID: 0000-0003-2062-5430

an effective learning tool in online courses, especially as online learning has become a compulsory part of the education process during the global pandemic process. Virtual museums, which attract the attention of primary school children with their panoramic structures, visual and auditory forms, open their historical, cultural, aesthetic, value, empathy skills and perceptions to a wide window, and support permanent and meaningful learning, are an effective material that can be integrated with the learning outcomes of primary school teachers and presented to students. Based on this idea, the main purpose of this study is to examine the opinions of classroom teachers about virtual museum applications. Case study, one of the qualitative research designs, was used in the research. The study group of the research consists of thirteen (n=13) classroom teachers working in one state and two private schools in Beylikdüzü and Büyükçekmece districts of Istanbul. A semi-structured interview form was used as a data collection tool in the research. The data were analyzed by content analysis method. According to the findings of the research, it has been found that classroom teachers have a positive opinion that virtual museum applications are historical and cultural information centers and encourage meaningful and permanent learning. Additionally, it was observed that the classroom teachers mostly made virtual museum visits in the Social Studies course, and mostly used the "Anıtkabir museum" virtual museum application. It was concluded that the classroom teachers used alternative teaching methods before and after the virtual museum and mostly experienced technical problems during the virtual museum visit.

Keywords: Classroom teachers, case study, primary school, virtual museum.

Giriş

Gelişen hızlı teknolojiler, eğitim dünyasındaki çeşitliliği ve eğitim öğretim sürecindeki araçların zenginliği genişletmiştir. Geçmişte ders materyalleri ve konuların belirli sınırlar içerisinde öğrenciye aktarıldığı süreçler yaygınken, şimdilerde eğitim öğretim süreci okul dışı öğrenme ortamı ve materyallerdeki çeşitliliklerle öğrenmenin zaman, mekan ve sınır tanımadığını göstermiştir. Öyle ki herhangi bir fiziksel ve mekansal uğraşa girmeden internet yoluyla ziyaret edebilecek tarihi mekanlar, sanal müzeler de artık eğitimin önemli bir aracı haline gelmiştir. “Müzeler insan ve yaşadığı çevrenin somut ve somut olmayan mirasını inceleme, eğitim ve haz alma amacıyla toplayan, koruyan, araştıran, ilerleten, sergileyen ve toplumun ve gelişiminin hizmetinde, halka açık, kar düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan kurumlardır” (ICOM, 2007). Müzelerin sanal müze formları, bireylerin sanal eserler ile etkileşime girerek, kültürel öğrenmeleri daha kolay bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanıdığı gibi bireylerin müzelere olan ilgisini de artırmaktadır. Çolak (2006) sanal müzelerin benzer özelliklere sahip sayısallaştırılmış koleksiyonların, sanal bir ortamda gerçek bir müze ziyareti hissi uyandıracak şekilde tasarlandığı uygulamalar olduğunu ifade etmiştir. Barlas- Bozkuş (2014) sanal müzeler, müzelerin görsel, işitsel özelliklerle desteklenerek dijital bilgi hazinesi olarak sunulması şeklinde tanımlamıştır. Schweibenz (2019) sanal müzeleri “broşür sanal müzeler (Brochure Museum), içerik Sanal Müzeler (Content Museum), Eğitsel Sanal Müzeler (Learning Museum), Sanal Müzeler (Virtual

Museum)” şeklinde dört grupta ele almıştır. Eğitici sanal müzeler ve sanal müzeler eğitimle müzenin yakın ilişkisini sunan müze türleridir. Hazırlanan koleksiyonlar öğrencinin merak ve motivasyonu harekete geçirecek şekilde biçimlendirilmiştir. Çevrim içi, e- müze veya sanal müze şeklinde çeşitli şekilde ifade edilen sanal müzeler, “zengin kültürel miras” barındırması, etkileyici panoramik geçişleriyle öğrencilerin birden fazla duyu organlarına hitap eden cazip bir öğrenme ortamı yaratır. Salar (2009) sanal müzeleri herhangi bir kısıtlama olmadan, sınıfı okulun dışına çıkararak kalıcı ve çeşitli öğrenme ortamları sunan bir etkili öğretim yöntemi şeklinde betimlemiştir. Antik ve yakın tarihi içeren, çekici ve görsel materyal olarak kullanılan müzeler, sanal müze formlarıyla insanlık tarihi boyunca yeni nesillere geçmişte yaşamış insanların yaşamları hakkında kesit sunar, böylelikle kendi yaşamlarına değer katar ve temel insani değer ve öz değer duygularının gelişmesine olanak tanır (Atamuratov, 2020). Sanal müze uygulamalarının eğitimde kullanılmasına ilişkin avantajlar şu şekilde sıralanabilir;

- Müzelere gitme imkanı bulamayan veya müzelerin olmadığı bir şehirde yaşamını sürdüren çocuklar için sanal müzeler aracılığıyla ziyaret etme imkanının olması
- Yurtdışında bulunan birçok müzeye istenilen zamanda ulaşılabilmesi
- Herhangi bir ziyaret süresi olmadan müzelerin ziyaret edilme imkanı
- Tarihsel, kültürel, estetik ve sanat yönünden gelişimi desteklemesi
- Eğitim ve öğretim sürecinin içeriğini zenginleştirmesi (Tepecik, 2007).

Sanal müzeler ayrıca eğitimde dezavantajlı öğrenci gruplarına fırsat eşitliği yaratan dikkate değer bir öğrenme uygulamasıdır.

Sanal müzelerin eğitim sürecini tarihsel ve kültürel anlamda geçmişi şimdiye taşıyarak hatta sınıfa taşıyarak kalıcı hale getirmesi ilkökul düzeyindeki derslerde etkili bir öğretim materyali olarak kullanılmasını kaçınılmaz kılmıştır. Sanal müzeler ilkökul 1,2, 3 ve 4.sınıfta hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen bilgisi, görsel sanatlar dersinde hem kazanım hem de öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak kullanılabilir zengin bir öğrenme ortamı sunar. İlkokulda hayat bilgisi dersinde evrensel değer ve tutumların; sosyal bilgiler dersinde, tarihsel empati ve düşünme becerilerinin; fen bilgisi dersinde doğa ve yaşam alanına ait bilgiler; görsel sanatlar dersinde estetik algısı ve entelektüel birikim; matematik dersinde matematiğin tarihsel süreci kazanım ve becerileri öğrencilere somut olarak aktarılabilir canlı ve sürekli bir kaynaktır. Mevcut yapılandırmacı yaklaşımının hedefleri de müze ve sanal müzeler ile uyumlu olduğundan

ilkokul düzeyinde sanal müze gezilerinin kullanımına ivme kazandırmıştır. Sanal müzelerin ilkokulda kullanılmasının bir diğer önemli özelliği “somutlaştırma” karakteristiğini olmasıdır. Sözelimi, ilkokul hayat bilgisi dersinde öğrencilerin buldukları gelişimsel dönem, bazı soyut kavramların öğrenciler tarafından anlaşılmasını zorlaştırır, örneğin, tarihsel düşünme becerisi. Sanal müzeler görsel ve işitsel olarak çok uyaranlı yönüyle bu derste öğrencilerin zaman ve değişim algısını geliştirebilecek, tarihsel ve kültürel konuları anlamasına, anlamlandırmasına fırsat sağlayabileceği somut bir materyal olarak kullanılabilir.

Alanyazın çalışmalarında (Aladağ, Akkaya ve Şengöz, 2016; Altınbay ve Gümüş, 2020; Aktağ, Yılmaz ve İbrahimoglu, 2017; Ay ve Fidan, 2014; Canlı, 2016; Ceylan vd., 2021; Egüz, 2011; Egüz ve Kesten, 2012; Karataş vd., 2016; Peker, 2014; Ramazan ve Okumuş 2018; Sungur ve Bülbül, 2019; Solmaz, 2015; Ürey ve Kaymakçı, 2020; Yolcu ve Karamustafaoğlu, 2021) çoğunlukla sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenci veya sınıf öğretmen adaylarının sanal müzelere ilişkin görüşlerinin incelendiği görülmüştür. Bununla birlikte alanyazında ilkokul düzeyinde sanal müze gezilerinin belirli dersler altında toplandığı görülmektedir. Bu çalışmada sanal müzelere, ilkokulda öğrencilerini sanal müze gezileriyle buluşturan sınıf öğretmenlerinin perspektifinden bakılmıştır. Araştırma sonucu ilkokul düzeyinde sanal müze gezilerinin mevcut durumunun genel bir fotoğrafı çekileceğinden ileriki çalışmalarda ilkokul düzeyinde sanal müzelere ilişkin yapılacak çalışmalara bir ön fikir oluşturacağı düşünülmektedir. Bu düşünceden harekete, bu araştırmanın temel amacı sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezilerine ilişkin görüş ve deneyimlerinin analiz edilmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şunlardır;

1. Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezilerine ilişkin düşünceleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezilerini kullandıkları dersler nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezileri öncesi ve sonrası yaptıkları hazırlıklar nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin en sık kullandıkları sanal müze gezileri nelerdir?
5. Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezileri sırasında yaşadıkları sorunlar nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin sanal müze uygulamalarına ilişkin görüş ve deneyimleri analiz edilmesi hedeflendiğinden çalışmada nitel araştırma desenlerinden “*durum çalışması*” kullanılmıştır. Durum çalışmaları mevcut durumu olduğu gibi ortaya koyma,

sistematiik bir şekilde verilerin toplanması, analiz edilmesi ve sonuçların ortaya koyulmasıdır. Sistematiik süreçlerden sonra elde edilen çıktı ise, olayın nedensel boyutlarını açıklar, ileride yapılabilecek araştırmaların nelere odaklanması gerektiği konusunda detaylı bir şekilde fikir sunar (Davey, 2009).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Beylikdüzü ve Büyükçekmece ilçelerinde bir devlet ve iki özel okulda 2021-2022 eğitim öğretim döneminde ilkokul 3 ve 4. sınıf düzeyini okutan toplam (n=13) sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde gönüllülük esas alınmış ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubuna ait betimsel bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Sınıf Öğretmenlerinin Betimsel Bilgileri

Öğretmen Kodu	Çalıştığı yer	Okuttuğu sınıf düzeyi
Ö1..	Beylikdüzü- devlet	3.sınıf
Ö2..	Beylikdüzü- devlet	3.sınıf
Ö3..	Beylikdüzü- devlet	4.sınıf
Ö4..	Beylikdüzü- devlet	4.sınıf
Ö5..	Beylikdüzü- özel	2.sınıf
Ö6..	Beylikdüzü- özel	3.sınıf
Ö7..	Beylikdüzü- özel	4.sınıf
Ö8..	Beylikdüzü- özel	1.sınıf
Ö9..	Büyükçekmece- özel	3.sınıf
Ö10..	Büyükçekmece- özel	4.sınıf
Ö11..	Büyükçekmece- devlet	3.sınıf
Ö12..	Büyükçekmece-devlet	2.sınıf
Ö13..	Büyükçekmece- devlet	2.sınıf

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak *yarı yapılandırılmış görüşme formu* kullanılmıştır. Görüşme formu 6 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunun ilk bölümü kişisel bilgiler

içeren bölüm ikinci bölüm ise görüşme sorularının yer aldığı bölümdür. Görüşme formunda kullanılan görüşme soruları:

- “Sanal müzelere ilişkin görüşleriniz nelerdir?”
- Hangi derslerde sanal müze uygulamalarına yer veriyor musunuz?
- Hangi sınıf düzeyinde sanal müze gezileri yaptınız?
- Sanal müze gezisi öncesi ve sonrası hazırlıklar yaptınız mı? Hazırlıklar nelerdir?
- Hangi sanal müzeleri sıklıkla tercih ediyorsunuz?
- Sanal müze gezisi sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?” şeklindedir.

Görüşmelerden bazıları yüz yüze (n=8), bazıları (n=5) ise Telegram sınıf öğretmenleri grupları üzerinden görüntülü olarak gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze yapılan 8 sınıf öğretmeniyle görüşmede herhangi bir kayıt yapılmamış, görüşmeler araştırmacı tarafından not alınmıştır. Fakat, 5 sınıf öğretmeniyle yapılan çevrimiçi görüşmede görüşme kayıt altına alınmıştır.

Veri Analizi

Bu araştırmada nitel veri analiz yöntemlerinden *içerik analizi* kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin benzer belirli düşünce ve konular çerçevesinde toplanması sonucu okuyucuya daha açık ve anlaşılır bilgi sunmaktır (Yıldırım ve Şimsek, 2018). Her bir öğretmenle yapılan görüşmeler (Ö1, Ö2, Ö3.....Ö13) şeklinde sıralanarak görüşme sorularına verilen yanıtlar temel alınarak kategori şeklinde ayrılmıştır. Kategoriler de öğretmenlerin görüşlerine göre alt kategorilere ayrılmıştır. Elde edilen bulgular alt kategoriler ve grafikler şeklinde sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlilik

Bu araştırmada çalışmanın güvenilirliğini artırmak için Creswell ve Poth’un (2009) önerdikleri “*teyit edilebilirlik ve ayrıntılı betimleme*” nitel geçerlik stratejilerine yer verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunun görev yaptığı yer ve okuttuğu sınıf düzeyi gibi *detaylı betimlenmesi* yapılmış, katılımcıların araştırma sorularına yönelik direk ifadelerine yer verilerek “*teyit edilebilirlik*” stratejisine yer verilerek araştırmanın inandırıcılığı artırılmıştır

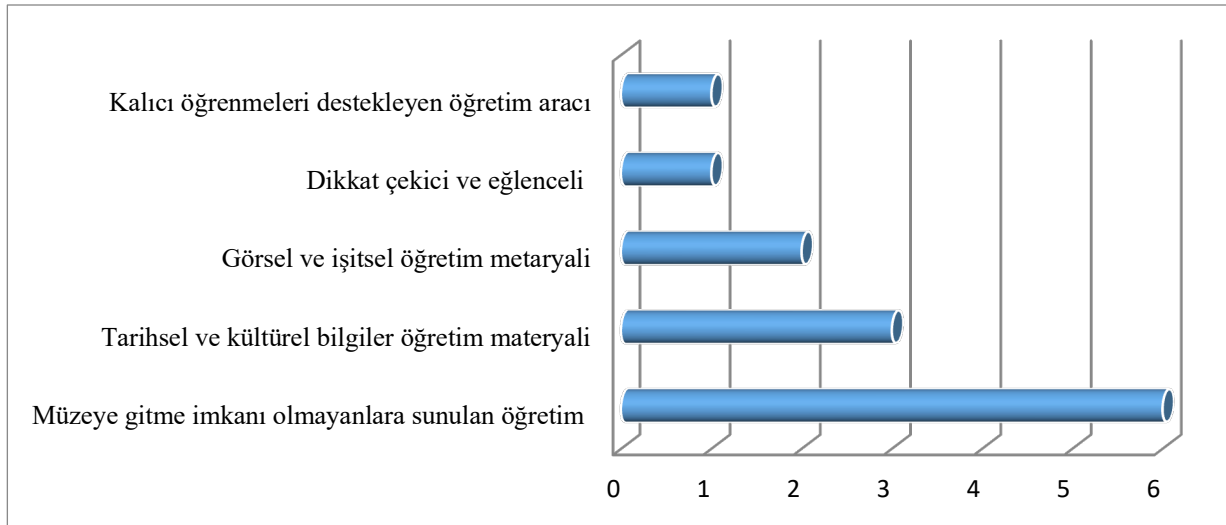
Bulgular

Sınıf Öğretmenlerinin Sanal Müze Gezilerine İlişkin Düşünceleri

Verilerin analiz edilmesi sonucu sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezilerine ilişkin tanımlamaları Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1

Sınıf Öğretmenlerinin Sanal Müzeye İlişkin Tanımları

Şekil 1’de görüldüğü gibi toplam (f=13) sınıf öğretmeninden (f=6)’sı sanal müzeleri müze gitme imkanı bulmayan öğrencilere sunulan bir hizmet şeklinde tanımlamışlardır. İkinci sırada en çok sanal müzelerin tarihsel ve kültürel bilgiler içerdiği (f=3); üçüncü sırada görsel ve işitsel özellikleriyle anlamlı öğrenmeleri desteklediği (f=2); kalıcı öğrenmeleri gerçekleştirdiği (f=1) tanımlamalar yer almıştır.

Sınıf öğretmenlerinin sanal müzeleri ilişkin düşüncelerinin olumlu ve doğru olduğu açıktır. Her biri görüşmelerde sanal müzelerin hem ortak hem farklı özelliklerine değinmişlerdir.

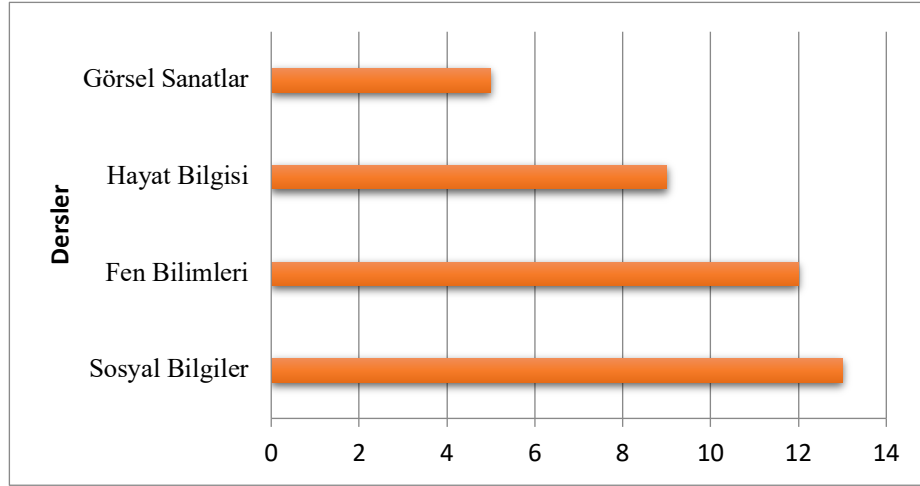
“Ö1 ... “çoğunlukla müzelerin olmadığı yerde çocuklar için bir deneyim fırsatı sunmaktadır. Doğru görevimde Anıtkabir’e gitme imkânı olmayan öğrencilere zevkle sunduğum bir öğretim yöntemi...” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

“Ö7: ise tarih ve kültürel mirasın anlatılmasında dikkat çekici ve anlamlı öğrenmeleri sağlıyor”

“Ö13: Tarih konularının anlatılmasında somutlaştırmanın kullanıldığı etkili bir yöntem” şeklinde sanal müzeleri betimlemişlerdir.

Sınıf Öğretmenlerinin Sanal Müze Gezilerini Kullandıkları Dersler

Verilerin analiz edilmesi sonucu Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezilerini kullandıkları dersler ilişkin sonuçlar Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri sanal müzeleri en çok (f=13) sosyal bilgiler dersinde kullanmaktadırlar. İkinci sırada en çok hayat bilgisi dersinde (f=12); üçüncü sırada en çok görsel sanatlar dersin (f=5) gelmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin genellikle tarih, kültür ve bilim kazanımlarının yer aldığı derslerde sanal müze gezilerini tercih ettiği söylenebilir. Ö5: “Her derste kullanmanın elbette imkânı yok, ama sosyal bilgiler derslerinde ilgili ünite ve kazanımlara yer verildiğinde kullanmaktayım. Pandemi döneminde Çevrim içi derslerde fen bilgisi dersinde ve görsel sanatlar dersinde yararlandığım uygulamalar oldu...” diye düşüncelerin belirtmiştir.

Ö4: “.... Ders kitabında şu sanal müzeyi geziniz etkinliklerini atlamamaya çalışıyorum... Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerimde sanal gezi yaptık, diğer derslerde kullanmadım açıkçası...” şeklinde sadece sosyal bilgiler dersinde sanal müze gezisini kullandığını belirtmiştir.

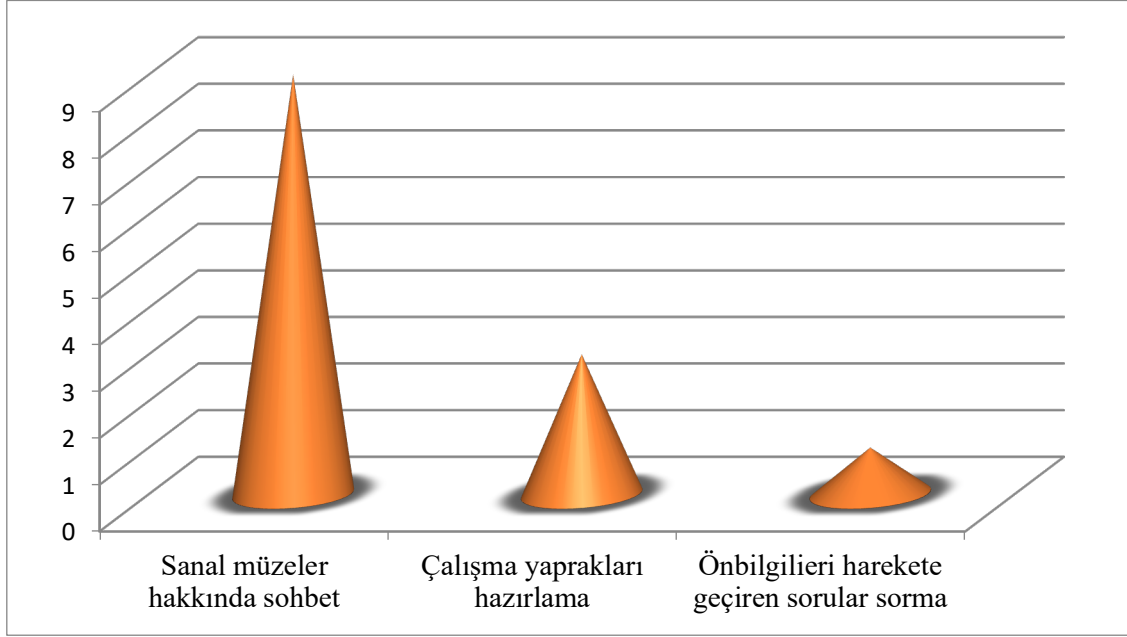
Ö9: “.... Covid 19 döneminde çocukların ilgilerini canlı tutmak için tercih ettim. Görsel sanatlar ve hayat bilgisi dersinde kullandığımı söyleyebilirim” şeklinde sanal müze gezi deneyimlerini paylaşmıştır.

Sınıf Öğretmenlerinin Sanal Müze Gezileri Öncesi ve Sonrası Yaptıkları Hazırlıklar

Verilerin analiz edilmesi sonucu sınıf öğretmeni sanal müze gezileri öncesi ve sonrası yaptıkları hazırlıklar Şekil 3 ve 4’te gösterilmiştir.

Şekil 3

Sınıf Öğretmenlerinin Sanal Müze Gezisi Öncesi Yaptığı Hazırlıklar

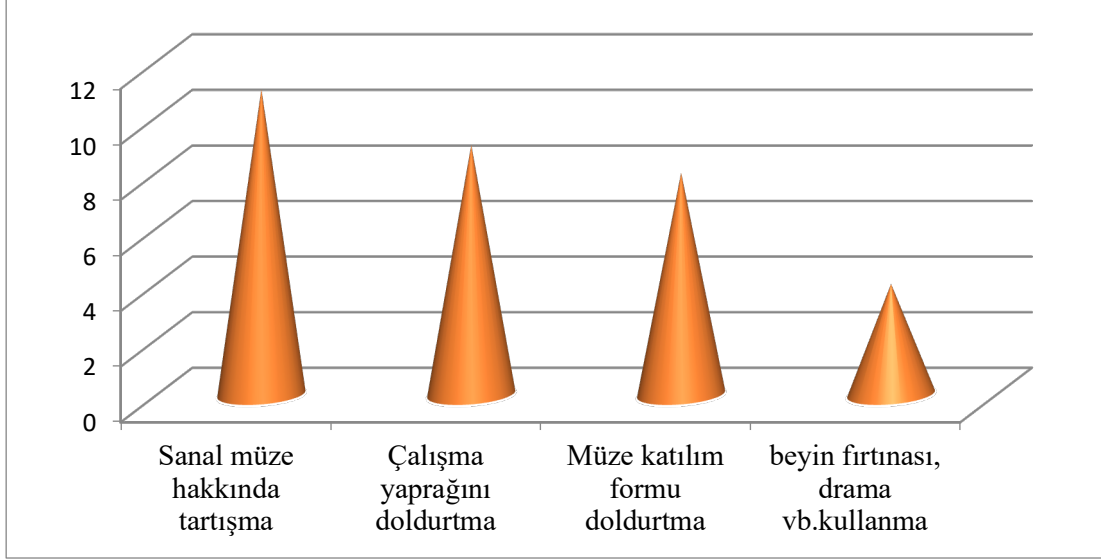
Şekil 3'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin sanal müze öncesi yaptığı hazırlıklarda ilk sırada “ sanal müzeler hakkında öğrencilerle sohbet etmek” (f=9) ; ikinci sırada “ çalışma yaprakları hazırlamak” (f=3); üçüncü sırada “önbilgileri harekete geçirici sorular sormak” (f=1) gibi etkinlik temelli hazırlıklar gelmiştir. Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezi öncesi yaptıkları hazırlıklar konusunda görüşlerini Ö5 : “... *Aslında pek bir hazırlıklarım standart oluyor. Müze etkinlik formu hazırlıyorum, ona yönelik sorular soruyorum öğrencilere...*” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Ö6: “... *Müze hakkında sorular soruyorum. Daha önce bu müzeyi ziyaret ettiniz mi? Sizce müzede bizi neler bekliyor?...* ” gibi çocukların müze deneyimlerine ilişkin sorular sorduğunu ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezisi sonrası yaptıkları etkinliklere ilişkin bulgulara Şekil 4'te yer verilmiştir.

Şekil 4

Sınıf Öğretmenlerinin Sanal Müze Gezi Sonrası Yaptıkları Etkinlikler

Şekil 4’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezi sonrası yaptıkları etkinliklerin ilk sırada “sanal müze hakkında tartışma” (f=11); çalışma yaprağını doldurma (f=9); müze katılım formu doldurma (f=8) ve beyin fırtınası, dram vb. teknikleri kullanarak etkinlikler gelmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezi sonrası yaptıkları etkinliklere ilişkin görüşleri Ö3: “.... Sanal müze gezi sonrası yine müze hakkında tartışma tekniğini kullanarak öğrencilerin görüşlerini paylaşmasına olanak tanıyorum ...”

Ö11: ... “müze öncesi hazırladığım etkinliği doldurmalarını ve görüşlerini yazmalarını istiyorum...”

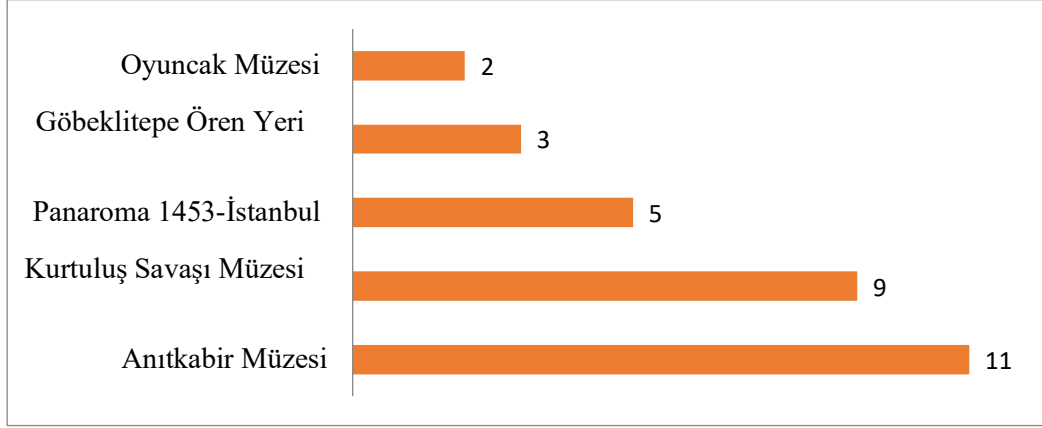
Ö10: ... “drama yaptırıyorum eğlenceli bir ders oluyor...” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Sınıf Öğretmenlerinin En Sık Kullandıkları Sanal Müze Gezileri

Verilerin analiz edilmesi sonucu sınıf öğretmenlerinin en sık kullandıkları sanal müze gezileri Şekil 5’te gösterilmiştir.

Şekil 5

Sınıf Öğretmenlerinin En Sık Kullandıkları Sanal Müzeler

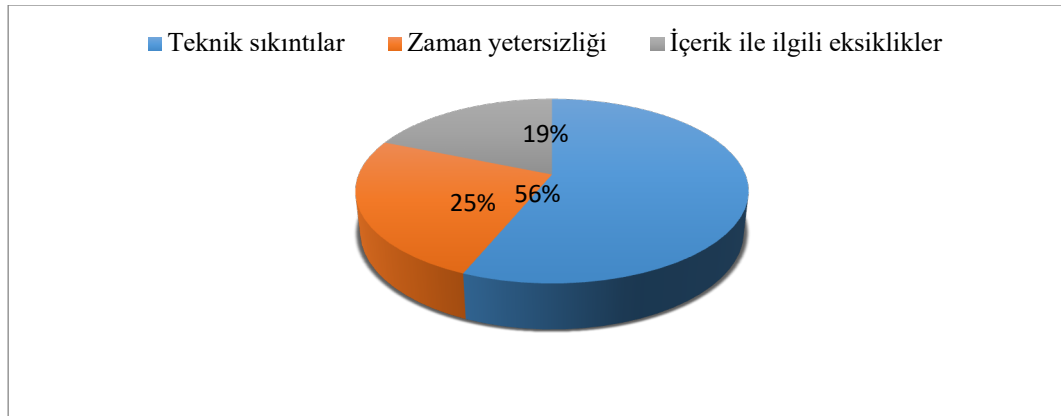
Şekil 5’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin en sık kullandıkları sanal müzelerin “Anıtkabir müzesinin (f=11) olduğu görülmektedir. İkinci sırada kurtuluş savaşı müzesinin (f=9), üçüncü sırada Panaroma 1453- İstanbul (f=5), dördüncü sırada Göbeklitepe ören yeri (f=3), beşinci sırada Oyuncak müzesi (f=2) gelmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Sanal Müze Gezileri Sırasında Yaşadıkları Sorunlar

Verilerin analiz edilmesi sonucu sınıf öğretmenlerinin sanal gezi sırasında yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular Şekil 6’da gösterilmiştir.

Şekil 6

Sınıf öğretmenlerinin Sanal Gezi Sırasında Yaşadıkları Sorunların Dağılımları

Şekil 6’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin sanal gezi sırasında yaşadıkları sorunların dağılımlarında en sık teknik sıkıntıların geldiği (% 56) görülmektedir. İkinci sırada zaman yetersizliği %25, son sırada ise içerikle ilgili sıkıntılar %19 gelmiştir.

Sınıf öğretmenlerinden Ö2 “...ben sanal müze gezisi öncesi internet kesintisi gibi sorunla karşılaşmamak için uygulamaya giriyorum. Eba (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden linke tıklayınca bazen çalışmadığı oluyor..”

Ö4 “... sanal müzeler öğrencilerin dikkatinin kaybolmayacağı sürede gezilmesi gerekir. Çevrim içi derslerde dikkati dağılan öğrencilerde oluyor...”

Ö11 “.... bazen zamanlama ve içerikle ilgili sıkıntılar olabiliyor...” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezilerine yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın birinci alt amacı sonucunda elde edilen bulgular, sınıf öğretmenlerinin sanal müze uygulamalarına ilişkin olumlu düşüncelere sahip olduklarını, anlamlı ve kalıcı öğrenme üzerinde etkisi olduğuna inandıkları, çok uyaranlı etkili bir materyal olduğunu, tarihsel ve kültürel konuların çocuğa yaparak ve yaşayarak öğretilmesine yardımcı olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın bu bulgusu alanyazın çalışmalarında (Çalışkan vd., 2016; Eguz, 2020; Karataş, Yılmaz, Kapanoğlu ve Meriçelli, 2016; Stoddard, 2009) ulaşılan sonuçlarla benzer niteliktedir.

Araştırmanın ikinci alt amacı sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezilerini kullandıkları dersler ve sınıf düzeylerine ilişkin sonuçlara göre öğretmenler sanal müze uygulamalarını en çok sosyal bilgiler dersinde kullandıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu Karataş vd.(2016)’nın ulaştığı sonuçlar örtüşmektedir. Sanal müzeler genellikle tarih ve kültürel birikimi sunan merkezler olduklarından dolayı daha çok sosyal bilgiler derslerindeki kazanımlarla ilişkilendiriliyor olabilir. Bunun yanında Pandemi dönemiyle birlikte bilim ve teknoloji müzelerine erişiminde artması fen bilgisi derslerinde de sanal müze gezilerinin kullanılmasını teşvik etmiş olabilir. Burada değinilmesi gereken bir diğer nokta öğretmenlerin 3 ve 4.sınıf düzeyindeki derslerde daha çok sanal müze gezileri yaptığıdır. Halbuki sanal müze uygulamaları okul öncesi dönemden itibaren ilkokul 1 ve 2. Sınıf düzeylerinde öğrencilerin tarihsel, kültürel, estetik becerilerinin gelişimine destek olabilecek ortamlardır. Okul öncesi dönemden itibaren öğrencilerin sanal müze gezileriyle tanıştırılması, tarih, coğrafya, kültür ve

sanat alanında bir farkındalık temeli atılması gereklidir (Kendall, 2021). Bu doğrultuda sınıf öğretmenlerin sanal müze gezilerinin ders kitabı veya müfredatın doğrudan önerdiği bir zamanın yanında, bütünleştirilmiş bir etkinlik kapsamında dolaylı kazanımlarla da sanal müze gezilerini gerçekleştirebilmesi sanal müzelerin eğitime entegrasyonu ve çocukların daha küçük yaşlarda bu etkili materyal ile karşılaşması açısından önemlidir.

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezisi öncesi yaptığı hazırlıklarla ilgili sonuçlarda müze hakkında sohbet etmenin ilk sırada geldiği görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezisi sonrası sıklıkla yaptıkları etkinliklerde ise ilk sırada yine tartışma tekniğinin kullanılarak öğrencilerin müze hakkında görüşlerinin alınması olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin müze sonrası drama, beyin fırtınası gibi alternatif öğrenme tekniklerini de kullanmaları süreci verimli hale getiren teknikleri kullandıklarının bir göstergesidir. Bu doğrultuda sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezisi öncesi ve sırasını etkili ve farkındalık kazanma odaklı planladıkları ifade edilebilir. Bu bulgu (Aladay, Akkaya ve Şengöz, 2014; Ay ve Fidan, 2014; Şule ve Kesten, 2012) ulaştıkları sonuçlarla örtüşmezken; Altınbay ve Gümüş (2020) ve Egüz'ün (2020) çalışmalarında elde ettikleri bulgularla örtüşmektedir. Alanyazın bulgularındaki farklılığın nedeninin teknolojik ilerlemeler ve sanal müze uygulamalarına yönelik teknik, öğretim ve animasyon desteklerinin son zamanlarda artması olabilir. Bir ikinci neden ise öğretmenlerin özellikle Pandemi sürecinde sanal müze gezilerini sıklıkla kullanmaları ve daha detaylı bilgi sahibi olmaları olabilir. Dolayısıyla araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik elde edilen bulgunun sonuçlarının son zamanlarda yapılan çalışmalarla uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt amacına göre sınıf öğretmenlerinin en sık kullandıkları sanal müze gezilerinin "Anıtkabir müzesi"nin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu Egüz (2020)'nin çalışmasında elde ettiği bulgu ile çelişmektedir. Bu çelişkinin nedeni mevcut çalışmanın örneklem grubunun farklılığından kaynaklı olduğu ifade edilebilir. Sözelimi, Oyuncak müzesi'ni kullanan Ö10 " *hayat bilgisi dersinde zaman ve değişim algısını çocuğa daha iyi anlatabilmek için oyuncak müzesini gezdiriyorum. Ders çok eğlenceli geçiyor, bir anda çocukların ilgi ve merakı artıyor. Geçmişte nasıl oyuncaklar vardı şimdi nasıl oyuncaklar var çocuk bunun farkını rahatlıkla algılıyor*" şeklinde ifade etmiştir. Araştırmanın bu bulgusu alanyazın çalışmalarından Zantua'nın (2017) sanal geziler öğrencilerin derse motivasyonunu artırdığı gibi geçmişe olan ilgisini ve merakını harekete geçirir ifadesini desteklemektedir.

Araştırmanın beşinci alt amacı olan sınıf öğretmenlerinin sanal müze uygulamaları kullanırken yaşadıkları zorlukların çoğunlukla içerikle ilgili bütünlükten oluşan sanal müze uygulamalarının teknik sıkıntılarına değindikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bulgu yapılan alanyazın çalışmalarında (Canlı, 2016; Çalışkan vd., 2016) elde edilen bulgularla örtüşmektedir.

Bu araştırmadaki bulgular 2021-2022 eğitim öğretim yılı İstanbul İli Beylikdüzü ve Büyükçekmece İlçelerinde bir devlet ve iki özel okulda çalışan toplam 13 sınıf öğretmenin görüşleriyle sınırlıdır. Bu sınırlılıklar temelinde sınıf öğretmenlerinin sanal müze uygulamalarını sosyal bilgiler dersi için daha uygun olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sınırlılığı çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin sanal müze uygulamalarına yönelik olumlu bir görüşe sahip oldukları, çoğunlukla sosyal bilgiler derslerinde kullandıkları, müze öncesi ve sonrası alternatif öğreti yöntemlerini kullanarak süreci verim kıldıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle sınıf öğretmenlerinin sanal müze gezilerini bir dersin içeriğine daha yakın veya kısmen yakın diye düşünmeden, bütünlükten oluşturulmuş etkinliklerle öğrencilere sunmalarının çağdaş müze eğitimi, müze bilinci oluşturma, bilim, sanat, tarih ve kültür birikimi farkındalığı açısından yararlı olabileceği düşünülmekte ve sınıf öğretmen adaylarının lisans eğitiminde bu yönde müze ve sanal müze eğitimi hususunda desteklenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Aktaş, V., Yılmaz, A., & İbrahimoglu, Z. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1294-1313.
- Aladağ, E., Akkaya, D. ve Şensöz, G. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 199-217.
- Altınbay, R., & Gümüş, N. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal tur uygulamalarıyla ilgili görüşleri. *Journal of Innovative Research in Teacher Education*, 1(1), 60-71. <https://doi.org/10.29329/jirte.2020.321.5>
- Atamuratov, R. K. (2020). The importance of the virtual museums in the educational process. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(2), 89-93.
- Ay, T. S., & Fidan, N. K. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 69-89.

-
-
- Barlas Bozkuş, Ş. (2014). Kültür ve sanat iletişimi çerçevesinde Türkiye'de sanal müzelerin gelişimi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26, 329-344.
- Canlı, K. (2016). *İlkokul 4. sınıf görsel sanatlar dersinde sanal müze uygulamasına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage publications.
- Çınar, C., Utkugün, C., & Gazel, A. A. (2021). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı hakkında öğrenci görüşleri. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, (16), 174-194. <https://doi.org/10.20860/ijoses.1017419>
- Çolak, C. (2006). *Sanal Müzeler*. M. Akgül, E. Derman, U. Çağlayan, A. Özgüt (Ed.), inet-tr'06 - XI. "Türkiye'de İnternet" Konferansı Bildirileri (ss. 307-312). Ankara: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations. *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3.
- Egüz, Ş. (2011). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Egüz, Ş., & Kesten, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81-104.
- ICOM International Council of Museums (2007). Retrieved June 8 2022 from <http://archives.icom.museum/definition.html>.
- Karataş, S., Yılmaz, A., Kapanoğlu, G., & Meriçelli, M. (2016). Öğretmenlerin sanal müzelere dair görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 112-125.
- Kaya, R., & Okumuş, O. (2018). Sanal müzelerin tarih derslerinde kullanımının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 7(1), 113-153. <https://doi.org/10.17497/tuhed.397476>
-
-

- Peker, N. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Salar, H. C. (2009). Views of painting teaching programme candidates toward virtual exhibitions, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 1177–1182. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.212>
- Schweibenz, W. (2019). The virtual museum: an overview of its origins, concepts, and terminology. *The Museum Review*, 4(1), 1-29.
- Solmaz, K. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitime yönelik görüşleri ve uygulamaları. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (MÜSBİD)*, 4(7), 40-54.
- Sungur, T., & Bülbül, H. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının sanal müze uygulamalarına yönelik görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 652-666. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.46660-492112>
- Tepecik, A.(2007). *Sanat eğitimi ve sanal müze," Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 21-22 Mayıs 2007, Ankara,(s.233-240). Ankara: Vekam Yayınları.
- Ürey, M., & Kaymakçı, S. (2020). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinde kullanılan okul dışı öğrenme ortamları ve uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(227), 7-32.
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11 baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, H., & Karamustafaoğlu, O. (2021). Konya bilim merkezine yapılan bir sanal gezintinin bilimsel etkisi hakkında öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1925-1983. <https://doi.org/10.29299/kefad.936252>
- Zantua, L. S. O. (2017). Utilization of virtual reality content in grade 6 social studies using affordable virtual reality technology. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 5(2), 1-10.